

ВІДГУК

творчого рецензента, старшого викладача кафедри сольного співу та оперної підготовки Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського, заслуженого артиста України

МАРКОВИЧА МИХАЙЛА ІВАНОВИЧА

на творчий мистецький проект

БУРЦЕВА МИКИТИ ВІКТОРОВИЧА

«ХРИСТИЯНСЬКІ МОТИВИ В ОПЕРНІЙ І КАМЕРНО-ВОКАЛЬНІЙ МУЗИЦІ XVII-XX СТОЛІТЬ»,

поданий до захисту на здобуття ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво»

Культура як творіння людини, завжди є проявом сприйняття світу, втіленням Любові до світу. Духовна висота і краса внутрішнього світу людини, націленість на ту чи іншу зі сфер його трискладової природи (Дух Божий, душа і тіло), визначає етос сотвореної ним культури. Єднання Божої (духовної) краси світу та людської творчості надає слугує запорукою глибинного впливу Духу на матеріал мистецтва, як вічні скрижалі Буття.

Спів в цьому ряду займає перше місце! Тому мене не здивував вибір теми М.В. Бурцева; я його сприймаю дуже органічно як продовження діяльності більш старшої генерації співаків і діячів музичної культури в м.Харків (маю на увазі творчість Ігоря Сахно, мого однокурсника по класу професора Манойла М.Ф.). Спадкоємність різних поколінь – як підґрунтя розвитку і процвітання вітчизняної культури – ми спостерігали, зазвичай, на матеріалі академічних жанрів і усталених персоналій композиторів-класиків та романтиків новоєвропейської цивілізації. У випадку з рецензованим проектом – несподіванка!

Творчий мистецький проект Микити Вікторовича Бурцева привертає своєю незвичністю (у порівнянні з усталеними канонами академічного співу), оригінальним вибором репертуару та його особистісним прочитанням. Тематика обраних для творчого мистецького проекту вокальних творів присвячена проблемі втілення християнських образів у світських та духовних жанрах вокальної музики Західної Європи в проєкціях на історичну давнину, стиль **романтизму** (зокрема, оперний жанр та камерно-вокальний цикл)... Я хочу додати найсуттєвіше в контексті нашого обговорення – **і сучасність**, оскільки цей багатовимірний полістильовий синтез можливий лише в наш час.

Це знаменний факт, що ми сьогодні обговорюємо сучасного співака в соціокультурній ситуації ХХІ століття, який своїм виконанням підіймає проблеми історизму (!) на матеріалі церковної культури, і водночас стильної виконавської – адекватної» – інтерпретації вокальної музики високих академічних жанрів.

У виконанні М.В.Бурцева, чиє творче зростання я спостерігаю кілька років (в тому числі під час спільних концертів на сцені Харківської філармонії) приваблює, насамперед, *актуальне для виконавців-практиків поєднання високої технологічності, красивого співу з яскравим тембром, насиченим звуком з досвідом давньоцерковних піснеспівів*, які й наразі зберігають свою цінність як артефакти духовної культури людства.

Автор доводить глибинний вплив молитовності на загальний рівень співацької культури (з цим важко сперечатися).

Показово, що свої постулати, які базуються на достеменному вивченні богослов'я та теорії давньоцерковного співу, автор проєкту «перевіряє» на практичний сенс, в площині виконавської творчості. Він правильно вказує на відсутність науково-методичних джерел, присвячених розумінню камерно-вокальної музики духовного змісту та її правильному виконанню. Існує і більш широкий попит на актуалізацію уявлень про християнську історію та її відображення в оперних сюжетах з боку діячів-практиків (режисерів, співаків, диригентів). Я можу засвідчити ці пошуки, як учасник багатьох оперних вистав в театрі «Ля Моне» (м. Брюсель) в період першого десятиліття ХХІ століття, коли деякі рішення визнаних режисерів викликали в моєму серці християнина заперечення (наприклад, в опері Вагнера «Тангейзер»).

Я так зрозумів, що матеріал концертних програм та проаналізовані у науковому обґрунтуванні твори не співпадають, але контрапунктують між собою, відбиваючи єдину наскрізну ідею – необхідності адекватної інтерпретації, високого духовного гатунку, інтелектуальної напруги, які вимагають від співака твори духовного спрямування. І їх не слід виокремлювати від інших жанрів європейської вокальної музики. Це одне коло, одна сакральна висота! Вважаю, що своїм виконанням Бурцев М.В. довів ці завдання, переконавши своїх слухачів у перевагах духовно орієнтованої інтерпретації!

Таким чином, поєднання творчості співака з сучасним науковим поглядом на проблему духовної природи мистецтва співу дало чудовий результат.

Особисто у мене не виникало «відторгнення» від модуляцій від молитовної сфери до оперно-сценічної образності та лірико-драматичних сцен у виконаних партіях романтичних героїв.

Вважаю, що художньо-технічний рівень реалізації трьох концертних програм не викликає питань: на міцній технічній базі співак демонструє динаміку стильових перетворень музичних жанрів та стилів на матеріалі дотичних до християнської культури оперних та камерних творів.

Зробимо попередній висновок. Творчі надбання здобувача, втілені в реалізацію творчого мистецького проекту достойні підтримки та уваги за значний внесок Микити Вікторовича Бурцева у пропаганду та концертне відтворення видатних зразків класичної музики під кутом зору проблеми духовності культури, у центрі якої – **співак як її творець (креатор)!**

Ми маємо справу з дуже складними текстами музичної та церковної культури. Дослідження цієї проблематики саме у виконавській площині є надзвичайно важливим, оскільки «виявлення християнських впливів на вокально-сценічний образ *через музичну символіку* допомагає співакам-виконавцям осягнути глибину духовного змісту твору, відчувати релігійно-етичні “резонанси” буття новоєвропейської людини» (с.15).

Я із задоволенням познайомився з науковим обґрунтуванням на цю тему. Вважаю, що здобувач зробив маленьке відкриття великої культури, яка має еволюції більше двох тисяч років, і до якої залучена і класична вокальна музика, яка складає педагогічний репертуар навчальних програм сучасних вишів. У річищі християнської культури перебуває і українська народна пісня, і класична українська опера. Тож вбачаю у цій темі, авторами якої є М.В.Бурцев (разом з його творчим наставником і науковим консультантом), *велику перспективу подальшого розвитку* в різних вимірах творчості співаків, режисерів оперних вистав та викладачів співу в вищих та середніх навчальних закладах.

У мене виникло **питання** після ознайомлення з основними тезами концепції автора: *наскільки важливим для виконавця-практика є знайомство з представленою в Вашому науковому обґрунтуванні типологією християнських образів (в оперному, або камерному жанрах)? Що надає наукова модель когніції до обрано-інтонаційного мислення співака-інтерпретатора*

Обсяг концертних програм, виконаних на високому професійному рівні з дотриманням жанрових та стильових чинників, а також актуальністю наскрізної теми творчого мистецького проекту, унаочнює

риторичний висновок: подібні дослідження мають місією пробудження духовної пам'яті людини в епоху кризових процесів у цивілізації та культурі!

Основні наукові положення, висновки, виконавські рекомендації є результатом самостійних досліджень М.В. Бурцева та не містять елементів плагіату та запозичень.

Творчий мистецький проєкт Микити Вікторовича Бурцева та його наукове обґрунтування теми «Християнські мотиви в оперній і камерно-вокальній музиці XVII-XX століть» є самостійними, завершеними, креативними, оригінальними за змістом та актуальністю для сучасного українського суспільства та його музичної культури.

Отже, можна визнати їх такими, що відповідають критеріям і вимогам МОН України щодо підготовки докторів мистецтва.

Вважаю, що автор творчого мистецького проєкту **Бурцев Микита Вікторович** заслуговує на присвоєння ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

Заслужений артист України,
старший викладач кафедри сольного співу
та оперної підготовки Харківського
національного
університету мистецтв імені І.П.
Котляревського

М. І. МАРКОВИЧ